

IZVJEŠĆE O 64. TEOLOŠKO-PASTORALNOM TJEDNU U ZAGREBU 23. – 25. SIJEČNJA 2024.

Tomislav KOVAČ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška ulica 38, p.p. 5, HR – 10000 Zagreb
tomislav.kovac@kbf.unizg.hr

U organizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (KBF) Sveučilišta u Zagrebu od utorka 23. do četvrtka 25. siječnja 2024. godine u Nadbiskupijskome pastoralnom institutu u Zagrebu (Kaptol 29a) održan je 64. Teološko-pastoralni tjedan (TPT) s temom *Suvremeni izazovi pastoralna i kateheze odraslih*. To je treća godina zaredom da se TPT održava u dvorani Vijenac Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta (NPI), a tako će vjerojatno ostati i ubuduće jer su prostorije Nadbiskupske klasične gimnazije na Šalati, nakon dva velika potresa koji su pogodili Zagreb 2020. godine, do daljnjega neupotrebljive. Predavanja je bilo moguće pratiti samo uživo (nije bilo *online* pristupa), ali su sva predavanja snimljena i naknadno postavljena na YouTube kanalu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu.

Otvaranje i program Tjedna

64. Teološko-pastoralni tjedan započeo je u utorak 23. siječnja 2024. godine u 9.00 sati svečanim pjevanjem himne Republike Hrvatske. Umjesto izv. prof. dr. sc. Tomislava Kovača, predsjednika Povjerenstva TPT-a, koji je bio spriječen sudjelovati na ovogodišnjem Tjednu zbog zdravstvenih razloga, uvodni Protokol je vodila članica Povjerenstva izv. prof. dr. sc. s. Ana Martina Begić. Pozdravila je sve nazočne i ukratko uvela u temu Tjedna te moderirala uvodne pozdrave uvaženih gostiju. Nakon pjevanja zaziva Duha Svetoga *O, dođi, Stvorče, Duše Svet*, uvodnu molitvu izmolio je dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Josip Šimunović:

Gospodine, sveti Oče!

Blagoslivljamo te i hvalimo

*jer si iz ljubavi poslao na svijet svoga Sina
da svojom krvlju ljude oslobodi iz ropstva grijeha
i ispuni darovima Duha Svetoga.*

*On je pobijedio smrt i u času uzašašća
kao namjesnike svoje ljubavi i vlasti poslao apostole
da svim narodima navijeste evanđelje života,
a vodom krštenja operu sve koji vjeruju.*

*Pogledaj, molimo, Gospodine, svoju Crkvu
i svojom desnicom upravljaj njezine korake.*

*Podaj snage svim njezinim članovima
da razmatraju tvoju riječ i ostanu vjerni tvome nauku.*

*Učini da i u našim riječima odzvanja Kristov glas,
u naša srca dobrostivo ulij Duha Svetoga
da vjernike možemo ispravno poučiti i privesti k tebi
te s njima zajedno tebi radosno služiti.*

*Otvori oči srca svim vjernima da razumiju tvoje evanđelje
te kao sinovi svjetla budu istinski članovi tvoje svete Crkve.
Neka svjedoče za istinu u izazovima današnjega svijeta,
vrše djela ljubavi i postignu vječnu nagradu tvojih obećanja.*

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Poslije molitve se svim nazočnima obratio zagrebački nadbiskup i veliki kancelar KBF-a Sveučilišta u Zagrebu mons. dr. Dražen Kutleša, uputivši svoje pozdrave i poticajne riječi vezane uz temu Tjedna. Skupu su se, zatim, obratili apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Giorgio Lingua te rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Stjepan Lakušić. Uslijedilo je čitanje brzjava papi Franji, koji je pročitao dr. sc. Jakov Rađa, nakon čega je izvedena skladba Giovannija Pierluigija da Palestrine *Jesu, Rex admirabilis*. Na kraju je, u svojstvu domaćina i organizatora TPT-a, skupu uputio prigodnu riječ dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Josip Šimunović, koji je ujedno i otvorio rad Tjedna. Glazbom i pjesmom svečano otvaranje TPT-a obogatio je Zbor Instituta za crkvenu glazbu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu pod ravnanjem profesorice Danijele Župančić i uz glazbenu pratnju docenta artiae Milana Hibšera.

Ceremoniji otvaranja TPT-a nazočilo je oko dvjesto osoba, većinom svećenika, redovnika i redovnica, đakona i vjernika laika, dvanaest biskupa i

nadbiskupa uključujući umirovljenog zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića, predstavnika drugih fakulteta, sveučilišta, akademskih i drugih kulturnih ustanova te predstavnika drugih vjerskih zajednica. Na listi sudionika ukupno se upisalo 249 osoba. Broj sudionika na pojedinim sesijama i predavanjima varirao je od 50-ak do oko 120 ljudi.

Na ovogodišnjem TPT-u održano je ukupno dvanaest predavanja. Nakon svakog predavanja omogućeno je dvadeset minuta za raspravu. Predavanja su tekla sljedećim redoslijedom:

Prvi dan TPT-a, u utorak 23. siječnja 2024., nakon svečanog otvaranja uvodno plenarno predavanje održala je prof. dr. sc. Ana Thea Filipović (KBF Sveučilišta u Zagreb), s naslovom *Kateheza odraslih u kontekstu društvenih i crkvenih promjena: od predvečerja Drugoga vatikanskoga koncila do Sinode o sinodalnosti Crkve*. U poslijepodnevnoj sesiji, predavanja su održali: prof. dr. sc. Stjepan Baloban (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Analiza vjerske prakse u Hrvatskoj: socijalno-etička i pastoralna perspektiva*; dr. sc. Ivan Šarčević (Franjevačka teologija u Sarajevu), *Obilježja odrasle vjere i zrelih kršćana*; doc. dr. sc. Stipo Kljajić (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Božja riječ u izgradnji odraslih vjernika*.

Drugi dan, u srijedu 24. siječnja 2024., u jutarnjoj sesiji predavanja su održali: doc. dr. sc. Hrvoje Kalem (KBF Sveučilišta u Sarajevu), *Navještaj Boga u promjeni epohe: reimaginacijom do obnovljene slike o Bogu u navještaju odraslima*; izv. prof. dr. sc. Nikola Vranješ (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Preduvjeti pastorala i kateheze odraslih za zrelost kršćanskih zajednica*; lic. theol. Marko Vuković (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Pastoral braka i obitelji kao povlašteno mjesto odgoja odraslih u vjeri*. U poslijepodnevnoj sesiji predavanje je najprije održao izv. prof. dr. sc. Denis Barić (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Kateheza odraslih u perspektivi evangelizacije i nove evangelizacije*. Nakon toga uslijedio je rad po grupama. Poslije pauze moderatori radova po grupama ukratko su izložili zaključke svojih grupa. Drugo i zadnje popodnevno predavanje održao je doc. dr. sc. Ivica Jurić (KBF Sveučilišta u Splitu), a predavanje je bilo naslovljeno *Neki elementi preobrazbe kateheze odraslih*.

Treći i zadnji dan, u četvrtak 25. siječnja 2024., predavanja su održali: prof. dr. sc. Igor Kanižaj (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu), *Medijski govor o vjeri i (samo)formacija odraslih*; dipl. theol. Leonardo Šardi (Povjerenik za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelj Varaždinske biskupije), *Kateheza osoba s invaliditetom*; prof. dr. sc. Franjo Podgorelec (KBF Sveučilišta u Zagrebu), *Izgrađuju li aktualne duhovne tendencije Crkve u Hrvata zrelije pojedince i zajednice?* Na kraju zadnje jutarnje sesije uslijedila je završna plenarna rasprava od sat vremena u prisutnosti većine predavača i pedesetak osoba

u publici. Općom zahvalom, zaključkom i kratkom molitvom ovogodišnji TPT je oko 13 sati zatvorio dekan KBF-a prof. dr. sc. Josip Šimunović.

U moderiranju predavanja sudjelovali su: dr. sc. Jakov Rađa (utorak, uvodno plenarno predavanje, i srijeda, jutarnja sesija), doc. dr. sc. Branko Murić (utorak, poslijepodnevna sesija, umjesto predsjednika Povjerenstva TPT-a), prof. dr. sc. Jadranka Garmaz s KBF-a Sveučilišta u Splitu (srijeda, poslijepodnevna sesija), izv. prof. dr. sc. Ivan Dodlek (četvrtak, jutarnja sesija), a završnu plenarnu raspravu moderirali su izv. prof. dr. sc. Ivan Dodlek (umjesto doc. dr. sc. Davora Šimunca) i doc. dr. sc. Sanda Smoljo Dobrovoljski. Moderatori radova po grupama bili su: prof. dr. sc. Jadranka Garmaz, doc. dr. sc. Ivan Majić i dr. sc. Jako Rađa, uz asistenciju dr. sc. Milana Dančua i dr. sc. Marije Jurišić.

Grafičko uređenje i tiskanje knjižice i ove je godine također priredio Glas Koncila. Umjesto knjižice intervjuja s predavačima, kako je bila praksa zadnje dvije godine, Povjerenstvo je odlučilo da se zbog praktičnih razloga ponovno priredi knjižica sažetaka predavanja, uz uvod u temu, program simpozija te prazne stranice za pisanje bilježaka. Tiskano je i pet promidžbenih plakata. Grafička i sadržajna kvaliteta knjižice je i ove godine s mnogih strana pohvaljena. Knjižica je tiskana u 280 primjeraka i s njome su podijeljene kemijske olovke s logotipom Glasa Koncila. Troškove knjižice sponzorirale su izdavačke kuće Kršćanska sadašnjost i Verbum objavljivanjem svojih reklama unutar knjižice.

Medijska pokrivenost

Teološko-pastoralni tjedan je, po već ustaljenom običaju, bio medijski dobro popraćen. Najava TPT-a, kao i program, sredinom siječnja 2024. godine, poslani su svim relevantnijim katoličkim i drugim audiovizualnim i elektronskim medijima – Informativnoj katoličkoj agenciji (IKA), Hrvatskom katoličkom radiju (HKR), Religijskom programu Hrvatske radio-televizije (HRT), Religijskoj redakciji Hrvatskog radija, Obiteljskoj televiziji Laudato TV, Radiju Sljeme, internetskom portalu Bitno.net – sa zamolbom da ih objave u sklopu svojih emisija ili na mrežnoj stranici, što je većina njih i učinila.

U svrhu promocije ovogodišnjeg Tjedna predavači prof. dr. sc. Ana Thea Filipović, prof. dr. sc. Igor Kanižaj i g. Željko Grbavac (poduzetnik i ekonomski vijećnik Župe sv. Antuna Padovanskog u Sesevskim Selima), gostovali su u emisiji *Susret u dijalogu* na Prvom programu Hrvatskog radija na temu *suвременi izazovi pastorala i kateheze odraslih* (22. siječnja 2024., ur. Tanja Baran). Također,

predavači izv. prof. dr. sc. Nikola Vranješ i doc. dr. sc. Ivica Jurić, zajedno s članom Povjerenstva za TPT dr. sc. Jakovom Rađom, gostovali su u emisiji *Argumenti* na Hrvatskom katoličkom radiju, na temu *je li odraslima potrebna pouka u vjeri?* (25. siječnja 2024., ur. Tanja Maleš).

Održavanje TPT-a pratili su IKA, HRT (za emisiju *Mir i dobro*), Laudato TV (za emisiju *Izdvojeno*), HKR (za informativni program), Radio Međugorje i drugi. Katolički tjednik *Glas Koncila* je u trima brojevima temeljito popratio rad ovogodišnjega TPT-a: 21. siječnja 2024., br. 3, str. 10-11 (uoči održavanja TPT-a donosi intervju s predavačem dr. Hrvojem Kalemom, pod naslovom: »Krajnji je cilj zreli i zdravo kritički vjernik«, autor Darko Grden); 28. siječnja 2024., br. 4, str. 1 i 4 (izvješće o otvaranju Tjedna pod naslovom: »U središtu mora biti Isus Krist i njegovo spasenje«, autor Darko Grden); 4. veljače 2024., br. 5, str. 4 (izvješće s analizom predavanja). Sarajevski *Katolički tjednik* objavio je članak o povijesti i organizaciji Teološko-pastoralnog tjedna te o ovogodišnjoj temi na temelju intervjua sa sadašnjim predsjednikom Povjerenstva za TPT (usp. Željko Ivković, Lijepo je kad se okupe braća i sestre u Kristu. 64 godine Teološko-pastoralnog tjedna u Zagrebu, u: *Katolički tjednik*, 28. siječnja 2024., br. 4, str. 10-11).

Osvrt na 64. Teološko-pastoralni tjedan

Tema 64. Teološko-pastoralnog tjedna o *suvremenim izazovima pastoralna i kateheze odraslih* vrlo je dobro prihvaćena od katoličke šire, pa i medijske javnosti. Tema je bila postavljena problemski, želeći ponajprije definirati glavne značajke »odrasle vjere«, detektirati poteškoće na području pastoralnog rada s odraslima, upozoriti na određene devijacije u vjeri kod dijela odraslih osoba i skupina koje su najčešće prouzrokovane nedostatnom vjerskom formacijom te ukazati na pozitivne primjere i moguće modele pastoralnog i katehetskog rada s odraslim osobama.

Posebno obogaćenje ovogodišnjeg Tjedna bilo je uvođenje rada po grupama. Umjesto pet predviđenih grupa, oformile su se samo tri, koje su okupile sveukupno pedesetak osoba. Odjeci sudionika rada po grupama bili su jako pozitivni, a njihova jedina zamjerka bila je što je predviđeno vrijeme za diskusiju (45 minuta) bilo prekratko te su predložili da ubuduće bude barem sat vremena, po mogućnosti i 90 minuta. Osim što su moderatori grupa izložili rezultate diskusija u popodnevnoj sesiji drugog dana simpozija, svatko od njih je također napisao kratko izvješće koje donosimo u nastavku ovoga skupnog izvješća.

Zabrinjavajuća je činjenica što je posljednjih godina sve manje sudionika Teološko-pastoralnog tjedna. Taj pad su još više potencirale epidemiološke restrikcije tijekom epidemije koronavirusa (TPT 2021. i 2022.), ali i činjenica da je – nakon spomenutih zagrebačkih potresa koji su oštetili kompleks Međubiskupijskog sjemeništa s pripadajućom Nadbiskupskom klasičnom gimnazijom na Šalati – održavanje TPT-a u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu mnogim sudionicima manje privlačno, kako zbog ograničenih mogućnosti parkiranja automobila, tako i zbog činjenice što u sklopu Instituta nije moguće organizirati uobičajenu prodaju crkvenih i liturgijskih rekvizita, niti ima odgovarajući prostor za druženje. Tomu treba dodati i osjetan pad interesa za TPT kod mlađih svećenika unatrag petnaestak i više godina. Iako je tema ovogodišnjeg TPT-a bila važna i korisna za pastoralno djelovanje naše domaće Crkve, kontinuirani pad broja sudionika na ovakvom renomiranom znanstvenom i stručnom skupu ozbiljan je problem s kojim bi se trebalo suočiti na fakultetskoj i crkvenoj hijerarhijskoj razini.

Zahvala

U ime Povjerenstva za organizaciju 64. Teološko-pastoralnog tjedna zahvaljujem svima koji su pridonijeli uspješnoj realizaciji ovogodišnjeg Tjedna. Na prvom mjestu zahvaljujem svim predavačima i moderatorima. Posebno zahvaljujem vodstvu Fakulteta na podršci kao i voditeljici Ureda dekana gđi Lidiji Miler, za veliku pomoć u posredovanju službenih dopisa i rješavanju mnogih organizacijskih pitanja. Zahvaljujem, također, kolegicama u Službi pravnih, kadrovskih i općih poslova te Službi računovodstva i financija za savjesnu i pouzdanu suradnju.

Isto tako, hvala gđi Štefeci Levar i studenticama Miji Bagarić i Sari Cunj s 3. godine FTS-a te bogoslovima Dominiku Hrupeku i Mislavu Jurakoviću s 5. godine FTS-a, koji su pripomogli u tehničkoj realizaciji TPT-a. U zahvalu uključujemo Zbor za crkvenu glazbu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu za glazbeno obogaćivanje otvaranja Tjedna i dr. sc. Milana Dančua za sastavljanje uvodne molitve TPT-a. Napokon, velika hvala g. Stjepanu Kolačkom što je i ove godine snimao predavanja TPT-a i postavio ih na YouTube kanalu Fakulteta.

S obzirom na to da sam zbog bolesti bio spriječen osobno sudjelovati na ovogodišnjem Tjednu, želio bih od srca zahvaliti članovima Povjerenstva, izv. prof. dr. sc. Ani Begić, koja je također sastavila brzojav papi Franji, i dr. sc. Jakovu Rađi, za sav trud koji su uložili u samom odvijanju Tjedna, od dočeka gostiju i osiguravanja uvodnog protokola do moderiranja i drugih tehničkih obveza.

IZVJEŠĆA S RADIONICA NA 64. TEOLOŠKO-PASTORALNOM TJEDNU

Relevantna novost koja je obilježila održavanje 64. Teološko-pastoralno tjedna posvećen *suvremenim izazovima pastorala i kateheze odraslih* zasigurno je bila i uvođenje rada po grupama, koji je doživio veoma pozitivan odjek među sudionicima Tjedna. Od pet predviđenih grupa, tri su bile aktivne. Sudionici grupa bili su župnici i drugi svećenici, redovnice i redovnici, vjeroučitelji i vjernici laici. Raspravljali su o temi Tjedna, međusobno dijelili svoja iskustva i razmišljanja vezana za pastoralno-katehetski rad s odraslima te iznijeli poticajne sugestije koje su vrijedne pažnje za implementaciju radova ovogodišnjeg TPT-a. Donosimo dva izvješća voditelja radionica po grupama.

Grupa 1. Voditeljica: prof. dr. sc. Jadranka Garmaz, KBF Sveučilišta u Splitu

Na 64. Teološko-pastoralnom tjednu u srijedu 24. siječnja 2024. godine u prostorijama Glasa Koncila održala se radionica o izazovima kateheze odraslih. Na radionici se okupilo dvadeset sudionika, među kojima su većinom bili župnici te nekoliko sveučilišnih nastavnika s Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu i Zagrebu.

Na početku radionice sudionici su predstavili primjere kateheze odraslih iz svojih župnih zajednica, nakon čega su, koristeći se metodom individualnog rada, na plakatima iznosili svoje ideje i asocijacije na postavljena pitanja.

Na pitanje *Što onemogućuje katehezu odraslih?* sudionici su iznosili iskustva kako katehezu odraslih onemogućuje ponajprije nedostatak motivacije za sudjelovanje u katehezi, što može rezultirati nedostatkom angažmana i interesa. Nadalje, navode zatvorenost za suradnju, učenje i promjene, što otežava prilagodbu kateheze potrebama odraslih. Neki od sudionika naveli su i osjećaj inferiornosti onih koji su nositelji kateheze, što može stvoriti osjećaj nepovjerenja ili nedostatka autoriteta među polaznicima. Distanciranost, hladnoća i nepoznavanje problema ljudi od strane kateheta mogu rezultirati nedostatkom empatije i prilagođenosti sadržaja. Svi sudionici slažu se kako postoji velik nedostatak materijala za katehezu, što ograničava mogućnosti planiranja i izvođenja kvalitetnih susreta.

Na pitanje *Što omogućuje katehezu odraslih?* sudionici radionice iznijeli su i mnoge dobre primjere, odnosno okolnosti koje pomažu pri katehizaciji odraslih. Tako se većina sudionika slaže da katehezi odraslih pomaže interes samih polaznika za vjersko obrazovanje koje potiče i aktivno sudjelovanje i an-

gažman u župi. Zatim navode važnost prijateljskog okruženja župne zajednice koje stvara poticajnu atmosferu za učenje i dijeljenje vjere. Naglašavaju kako je bitno prihvaćanje različitosti polaznika te otvorenost prema drukčijim mišljenjima, poricanje raznolikosti i inkluzivnost u katehezi odraslih. Sudionici navode i važnost osobnog odnosa i povjerenja unutar skupine, koje omogućuje dublje povezivanje s polaznicima i njihovim potrebama, tj. otvorenost župnika za suradnju i timski rad. Na kraju je zaključeno kako dobro pripremljene kateheze i materijali pružaju strukturu i podršku u izvođenju kvalitetnih susreta. Kako bi kateheza odraslih bila prilagođena suvremenim životnim okolnostima polaznika, naglašava se potreba provođenja sustavnih istraživanja o potrebama i interesima polaznika.

Nakon što su zajedno komentirali odgovore sudionici su dali i konkretne prijedloge za poboljšanje kateheze odraslih. Smatraju da je važno otvoriti se župnoj zajednici i »biti vidljiviji« kako bi se potaknulo sudjelovanje odraslih. Potrebno je upoznati skupinu polaznika i graditi odnose povjerenja kako bi se stvorila poticajna atmosfera. Svećenici trebaju biti primjer katehete svojim angažmanom i osobnim odnosom prema vjerskom obrazovanju. Potrebno je organizirati tribine, udruge i biblijske večeri kako bi se potaknuo dijalog i razmjena vjerskih iskustava, i na kraju osigurati prikladne materijale za katehezu odraslih i razviti sadržaje prilagođene njihovim potrebama.

Na kraju radionice sudionici su pohvalili ideju održavanja radionica na Teološko-pastoralnom tjednu te izrazili želju za organiziranjem sličnih događaja u budućnosti.

Grupa 2 i grupa 5. Voditelj: doc. dr. sc. fra Ivan Majić, KBF Sveučilišta u Zagrebu

Ovogodišnji, 64. Teološko-pastoralni tjedan, u svom programu imao je i jednu inovaciju koja se pokazala jako dobrom i hvale vrijednom, a to je rad po grupama. Budući da je bila riječ o novom obliku rada, na početku se moglo primijetiti da su se zainteresirani na potpisni list slabo upisivali, ali uz intervenciju i preporuke moderatora Tjedna, ipak se došlo do lijepog broja sudionika rada po grupama.

U našoj grupi sjedinili smo grupu 2 i grupu 5, koju je vodila dr. sc. Marija Jurišić, te je bilo ukupno 18 sudionika. Raspon dobi, bio je od bogoslova i đakona koji su bili u ranim dvadesetima, pa sve do umirovljenika, angažiranog vjernika koji je s ponosom istaknuo da ima 89 godina. U grupi je, dakle, bilo nekoliko đakona, nekoliko svećenika, bogoslovi te vjernici laici, od poduzetnika do umirovljenika.

Rasprava se vodila uglavnom slijedeći pitanja koja su moderatori dobili od Povjerenstva za organizaciju TPT-a. Tema pastoralna odraslih čini se izrazito aktualnom i važnom, što je potvrdila aktivna i sadržajna rasprava u grupi. Istaknulo se, prije svega, da je svaka župna zajednica različita te je potrebno prije samog pastoralna odraslih najprije znati s kolikim brojem odraslih vjernika župa raspolaže, koji su njihovi interesi, čime se bave, je li župa gradska ili je seoska i slično. Spomenuto je kako je to vrlo izazovna tema za današnje vrijeme i potrebno joj je organizacijski pristupiti na način da se pastoral odraslih najprije koordinacijski uskladi na razini dekanata ili biskupije tako da se pronađu teme i stručnjaci za određena područja te da se onda s više organizacijske razine organiziraju susreti za odrasle.

Naglašena je važnost svećenika, odnosno župnika, koji mora biti prisutan, ne nužno kao voditelj, ali barem kao koordinator. Suvremeni trenutak razlikuje se od nekih drugih razdoblja u novijoj povijesti. Primjerice, prije tridesetak godina ujedinjenost u Crkvi i društvu bila je veća, dok danas sve više prevladava individualizam i raspršenost. Potrebno je povezivati vjernike i ljude jer, nažalost, neke grupe i pokreti imaju tendenciju odvajati se te nisu ugrađeni u svoju konkretnu crkvenu zajednicu. U tom smislu, svaka zajednica odraslih vjernika koja nije vođena svećenikom, nije dobra – čulo se mišljenje.

Raspršenosti vjerničkog života pridonosi i »internet katehizacija«. Na internetu je velik broj *online* propovjednika koji šire svoje stavove na vjernike i to utječe na život i katehezu odraslih. Problem tzv. duhovnog konzumerizma prisutan je i raširen, što je uočljivo i kod kandidata za svećeničko zvanje. Naime, kod bogoslova postoji broj tradicionalnih zvanja koji dolaze iz svoje matične župe, no primjećuje se također i porast tzv. »autokandidatura«, tj. kandidata koji svećeničkom pozivu pristupaju prije svega na temelju svoje osobne pobožnosti ili duhovnog iskustva, s nerijetko parcijalnim i isključivim pogledom na vjeru, liturgiju, moral itd.

U raspravi je istaknut veliki problem stvaranja zajedništva. U individualiziranom svijetu sve je manje ispravnog razumijevanja Crkve kao zajednice vjernika i Crkve kao mističnog Tijela kojemu je Isus Krist glava, a mi udovi. Različiti psihološki čimbenici, kao potreba za pripadnošću i razumijevanjem, često vode do odvajanja u zasebne grupe koje ne pridonose zajedništvu, već fragmentariziraju vjerni puk, a time se ne postiže poželjno svjedočenje prema van. Napokon, u raspravi je također spomenuto kako u katehezi odraslih nema sustavnog pristupa ni u provedbi ni u edukaciji. Aktualne potrebe pastoralna odraslih nisu u korelaciji sa shvaćanjem kateheze jer se kateheza kod nekih svećenika shvaća kao puki vjeronauk. Kao poticajni pomoci istaknuti su: rad s

odraslima preko organizacija obiteljskih zajednica, biblijske grupe te organiziranje klanjanja i *lectio divina* prakse čitanja Svetog pisma.

Na samom kraju svi su jednoglasno potvrdili kako je ovakav način rada po grupama odličan, poželjan i potreban, a jedina kritika išla je u smjeru prekratkog vremena za raspravu. Naime, pokazalo se da je 45 minuta jednostavno premalo za kvalitetniju raspravu te se predlaže vremenski raspon od sat i pol. U našoj grupi bilo je i više zainteresiranih za više tema te nisu svi mogli doći do riječi zbog kratkog vremenskog okvira.